

Proceedings of International Educators Conference

Hosted online from Rome, Italy.

Date: 25th April, 2023

ISSN: 2835-396X

Website: econferenceseries.com

BALCHIQ, QUM, LOY VA PARAFIN BILAN DAVOLASH

Jurayeva Nasiba Erkinovna

Toshkent viloyat Chirchiq

Tibbiyot Kolleji Reabilitatsiya fani o'qituvchisi

KIRTISH.

Balchiq bilan davolash

Shifobaxsh balchiqlar oltita genetik tipga bo'linib, ularning har biri ma'lum bir kimyoviy tarkibga va o'ziga xos fizik xususiyatlarga ega. Torf balchig'i, sapropel (chiriyotgan cho'kma balchiq) balchiq, vodorod sulfidli, cho'kma balchiq, sopka balchig', loyli balchiqlar tafovut qilinadi.

Kalit so'zi: Reabilitatsiya, sog'lomlashtirish, qayta tiklash.

Davolash amaliyotida cho'kma balchiq, sapropel va torf balchig'i keng qo'llaniladi. O'zbekistonda cho'kma balchiq Jizzax viloyatining «**Baliqli ko'li**» dan olinadi.

Cho'kma balchiq, sapropel va torf balchiqlarining kelib chiqishi mikroorganizmlarning hayot faoliyati bilan bog'liq bo'lib, bu balchiqlarda biologik faol moddalar

gormonlar), kolloidlar hamda gazlar (vodorod, azot, metan) hosil bo'ladi.

ASOSIY QISIM.

Vodorod sulfidli cho'kma balchiq – bu balchiqning tarkibida oz miqdorda organik moddalar va loy zarrachalari bo'lib, namligi 41–60%, reaksiyasi kuchsiz ishqorli yoki neytralga yaqin bo'ladi.

Sapropel balchiqlar – chuchuk suvli ochiq xavzalarda tuproq va qum zarrachalarda, tuproqdagi chirindi moddalardan hosil bo'lib, unda organik moddalar katta miqdorda bo'ladi, oltingugurt yo'q, reaksiyasi – neytral, namligi 90–95% gacha bo'ladi.

Torf balchig'i – botqoqliklarda o'simliklar organizmining uzoq vaqtgacha kislorodsiz chirish natijasida hosil bo'ladi. Torf balchig'ida organik moddalar, asosan, gumin moddalari, minerallar kam bo'ladi, torf balchig'ining reaksiyasi kuchsiz kislotali.

Proceedings of International Educators Conference

Hosted online from Rome, Italy.

Date: 25th April, 2023

ISSN: 2835-396X

Website: econferenceseries.com

Sopka balchig'i – asosini loy tashkil etadi. Uning suyuq qismida mineral tuzlar va organik moddalar kam bo'ladi, u turdagi balchiq gaz-neftli yerlarda uglevodorod ta'sirida hosil bo'ladi. Mineral cho'kma balchiqlar va sopka balchiqlar tabiiy holatda ishlatiladi.

Fiziologik ta'siri. Shifobaxsh balchiqlar organizmga mexanik, issiqlik va kimyoviy ta'sir ko'rsatadi. Balchiqning fizik xossalari, balchiq bilan davolash vaqtida birmuncha yuqori haroratdan foydalanishga imkon beradi.

Mexanik ta'sir – balchiq massasining bosimi, badan hamda balchiq qavati o'rtasidagi ishqalanish natijasida yuz beradi.

Kimyoviy ta'sir – balchiqdan organizmga teri orqali o'tadigan turli kimyoviy moddalar (gazsimon, uchuvchan moddalar) ta'siriga bog'liq.

Balchiq bilan quyidagi kasalliklarni davolash tavsiya

etiladi: harakat a'zolari kasalliklari orqa miyaning jarohatlanishi va boshqa shikastlar natijasida yuz bergan kasalliklar, qorin bo'shlig'i a'zolari va jinsiy a'zolarining surunkali yallig'lanish jarayonlari, nevrirlar.

Quyidagi kasalliklarda balchiq bilan davolash mumkin

emas: o'tkir yallig'lanish jarayonlari, xavfli o'smalar, sil, yurakqon tomir kasalliklari, nefrit, homiladorlik.

Qum bilan davolash

Qum birmuncha gigroskopik moddadir va bu balchiqqa nisbatan issiqni kam o'tkazadi. Qum vannalari dengiz bo'yida joylashgan kurortlarda qo'llaniladi. Bunday vannalarni kurortdan boshqa joylarda ham qo'llash mumkin.

Qum bilan qo'l yoki oyoq og'riqlariga davo qilishda kichik mahalliy vannalar – ikki qavatli taxta yashiklardan foydalaniladi. Qum harorati 52–55°C bo'lib, muolaja 30 minut va undan ko'proq davom etadi.

Proceedings of International Educators Conference

Hosted online from Rome, Italy.

Date: 25th April, 2023

ISSN: 2835-396X

Website: econferenceseries.com

Loy bilan davolash

Loy ta'sirchan va hammabop davo vositasidir. Loydan, ayniqsa, balchiq bo'lmagan joylarda muvaffaqiyatli foydalanish mumkin. Davo maqsadida loyning plastik va yopishqoq turlari ishlatiladi.

Ishlatishdan oldin tuproq quritiladi va turli aralashmalardan (qum, mayda tosh va boshqa) tozalanadi. Yaxshi yumshatilgan tuproqqa bir tekis konsistensiyali loy hosil bo'lguncha osh tuzining 10%li eritmasi qo'shiladi va loyni kulcha sifatida qo'llash uchun malham holiga, vanna sifatida qo'llash suyuqroq holga keltiriladi. Shundan so'ng loyni chelakka solib, suv hammomida 37–43°C gacha isitiladi va odatda mahalliy vanna sifatida qo'llaniladi.

Parafin bilan davolash

Parafin bilan davolash uchun tozalangan, yaxshi suvsizlantirilgan va erish harorati 52–55°C bo'lgan parafindan foydalaniladi. Parafinni teriga har xil usulda qo'yiladi. Masalan:

Parafinni qatlam tarzda qo'yish 55–60°C gacha eritilgan parafin bo'yoq cho'tkasi bilan teriga tekis qilib surtiladi, ustidan mum qog'oz, so'ng adyol bilan yaxshilab o'raladi.

Parafin vannachasi bemorning oyoq yoki qo'llariga paraffin qatlam qilib surilgandan so'ng uning oyoq yoki qo'li 60–65°C li parafin bilan to'ldirilgan kleyonka xaltaga tushiriladi.

Salfetka bilan aplikatsiya qilish. Teriga parafin shimdirilgan salfetka qo'yiladi, uning ustiga issiqroq parafin shimdirilgan salfetka qo'yiladi, ustidan kleyonka yopib ko'rpa bilan o'rab qo'yiladi.

Kyuvet – aplikatsiya usuli. Kyuvetdagi 50–54°C li parafinni kleyonka bilan kyuvetdan chiqarib olib bemor tanasiga qo'yiladi va ko'rpa bilan yopiladi.

Parafinni quyidagi kasalliklarni davolashda tavsiya etiladi: yarim o'tkir va surunkali yallig'lanish kasalliklari, bo'g'imlar, mushaklar, paylar jarohatning asoratlari, xoletsistit, meda-ichak yara kasalliklari, ayollar jinsiy a'zolarining surunkali kasalliklari, periferik asab sistemasi kasalliklari. **Quyidagi holatlarda tavsiya etilmaydi:** yiring jarayonlari va o'tkir yallig'lanish kasalliklari, qon ketishi, xavfli o'smalar, gepatit, buyrakning yallig'lanish kasalliklari, qon kasalliklari.

Ozokerit bilan davolash

Ozokerit yoki tog' mumi tabiiy tog' bag'rlarida shuningdek, neft chiqadigan ba'zi bir joylarda uchraydi.

Proceedings of International Educators Conference

Hosted online from Rome, Italy.

Date: 25th April, 2023

ISSN: 2835-396X

Website: econferenceseries.com

Bu moddalar jarohatlanmagan teri orqali reflektor va rezorbtiv ta'sir ko'rsatadi, vegetativ asab sistemasi, moddalar almashinuvi, to'qimalarning limfa va qon aylanishi, ichki a'zolarining sekretor funksiyalariga ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

Kyuvet-aplikatsiya usulida oldindan tayyorlanib olingan 50–55°C li ozokerit kuchlarini tananing zarur sohasiga qo'yib kleyonka bilan yopiladi. Uning ustidan adyol bilan o'raladi.

Salfetka-applikatsiya usulida. Bir necha qavat 50–55°C li ozokerit shimdirilgan salfetkani bemorning tegishli sohasiga qo'yib uni ustidan bir necha qavat issiqroq ozokeritli salfetkalar qo'yiladi, uni ustidan kleyonka va adyol bilan o'rab qo'yiladi.

Qatlam hosil qilish usulida organizmning tegishli sohasiga bo'yoq cho'tkasi bilan 55°C li suyultirilgan ozokerit qavat-qavat surtiladi. So'ng ustidan issiqroq ozokerit surtilib kleyonka va adyol bilan o'rab qo'yiladi.

Mahalliy ozokerit vannalarida avval qo'l yoki oyoqqa bir necha qavat qilib cho'tka bilan ozokerit surtiladi so'ng 55–60% li ozokerit quyultirilgan xaltaga qo'l va oyoq solinadi.

Ozokerit har xil surunkali yallig'lanish jarayonlarida, ayrim teri kasalliklari, jarohatdan keyingi davrda, radikulitlar, moddalar almashinuvi buzilishi natijasida yuz bergan artritlar va poleartritlarda qo'llaniladi. Ozokeritni issiqlik bilan davolanmaydigan kasalliklarda qo'llash mumkin emas.

3-ilova

Foydalaniladigan adabiyotlar:

1. Zokirova K.O', Toxtamatova D.O' «Hamshiralik ishi asoslari», Toshkent, 2012
2. Tolkachyova O.V., Zinkovskaya I.V. «Основы сестринского дела». Toshkent, Cho'lpon nashriyoti, 2009
3. Inomov K.S. «Hamshiralik ishi asoslari». Toshkent, O'zbekiston milliy nashriyoti, 2007
4. D.M.Sabirov, A.Z.Gazizov "Shoshilinch holatlar" Farg'ona, "Farg'ona nashriyoti", 2005 yil.
5. Nazirov F.G. «Bemorlarni uyda va shifoxonada parvarish qilish». Toshkent, Abu Ali ibn Sino nashriyoti, 2003
6. Umarova T.Yu. «Hamshiralik ishi». Toshkent, 2003
7. Fozilbekova M.A. «Hamshiralik ishi nazariy asoslari». Toshkent, 2003
8. A.J.Hamrayev, A.V.Alimov, T.S.A'zamxo'jayev "Xirurgiya va reanimasiya asoslari" Toshkent, Abu Ali ibn Sino nomidagi tibbiyot nashriyoti, 2002 yil.

